

Brieven aan de verzamelde gemeenten van de Dominicus en de EkklesiaLieve vrienden en vriendinnen,

Het is natuurlijk onmogelijk om in een kleine brief te vertellen wat 'het' geloof is van de leden van 'de' Amsterdamse Studentenekklesia. 'De' Ekklesia gelooft niet, haar bezoekers doen dat naar we hopen ieder op zijn of haar op eigen wijze. Zeker is wel dat het meer zoekers zijn dan zekerweters. Je kunt er veilig van uit gaan dat de meesten van hen het kerkelijke 'credo', de geloofsbelijdenis, de 'twaalf artikelen des geloofs', ofwel nooit hebben gekend, ofwel achter zich hebben gelaten – als iets wat niet meer werkt, hen niets meer zegt. Alleen de eerste zin al levert honderd vragen op: 'Ik geloof in God, de almachtige Vader, Schepper van hemel en aarde'. God? Wie God? Almachtig? Hoezo? Vader? Wat voor een Vader – en waar is de moeder? Schepper? Van deze wereld, van goed én kwaad, van mensen die liefhebben en mensen die moorden?

Die oude geloofsbelijdenis zegt verder ook weinig of niets over die God, over diens Naam, diens identiteit, over zijn wil, zijn geest, zijn hartstocht. En na die openingszin gaat de aandacht meteen uit naar 'Jezus Christus zijn enige zoon, onze Heer, geboren uit een maagd, geleden gestorven en begraven, opgestaan, zittend aan de rechterhand van de Vader'. Maar wat die Jezus gedaan heeft, hoe hij heeft geleefd en waarom hij heeft geleden en gestorven, of beter gezegd vermoord is, - dat zijn allemaal vragen waar dat credo geen antwoord op geeft. Ook niet op de vraag waar hij vandaan komt, wat zijn voorgeschiedenis is: zijn Joodse herkomst, zijn liefde voor de Thora, de levensleer van zijn volk. Niets over het grote bevrijdingsverhaal van Exodus dat volgt op het boek van de schepping. En ook niets over ons, over wij hier en nu, geen vraag, geen uitdaging, geen 'roeping': hoor jij, kom dan, doe recht, heb lief

Al die vragen waarop de klassieke geloofsbelijdenis en andere hoogkerkelijke teksten geen antwoord geven, maken deel uit van de liturgie en prediking in de Ekklesia. Als mede-verantwoordelijke daarvoor, heb ik – en dat geldt bij alle verschillen ook voor mijn collega's, de bijbel steeds meer leren lezen als een bevrijdingsverhaal dat ons nog altijd veel te bieden heeft aan levenslessen en inspiratie voor ons persoonlijke, maatschappelijke en politieke handelen. Daar proberen wij van week tot week zo goed mogelijk van de getuigen. En daarbij spelen de in de kantlijn van de bijbel geschreven teksten en liederen van Huub Oosterhuis al vijftig jaar een onmisbare rol.

Dat bevrijdingsverhaal is niet altijd rustgevend, laat niet altijd 'een goed gevoel' achter. Je krijgt er geen massa's mee op de been. Meer dan 1900 jaar geleden schreef Jakobus, een belangrijk man van de vroegste Ekklesia, in een brief: 'Wat heb ik er aan, broeders en zusters, als iemand beweert te "geloven" en er komen geen daden bij? Kan dat geloof hem bevrijden? Stel, je broeder of zuster heeft gebrek aan kleding en dagelijks brood, en dan zeggen jullie: Ga heen, houd je warm en zorg dat je goed eet, maar vervolgens voorzie je niet in hun behoeften, wat hebben ze daaraan? Als het geloof niet van daden vergezeld gaat, is het op zichzelf genomen, dood geloof.' (einde citaat). Actueler kan het niet. Zie de hele bed, bad en brood discussie rond de uitgeprocedeerde asielzoekers.

Geloof niet 'te doen' is zonder een sociaal-politiek program, een *to-do-list*. Dat hoort, denk ik, tot onopgeefbare kern van het geloof van de Ekklesia; dat geloof niet iets is wat je alleen maar hebt en doet voor jezelf, voor je eigen 'spiritualiteit' en geluk, maar onverbreekelijk verbonden is met de hoop op en de inzet voor een betere wereld. Overigens is de Ekklesia door daar aan vast te houden natuurlijk geen haar heiliger of beter dan enige andere geloofsgemeenschap. Aan de vruchten kent men de boom.

In de liederen die wij zingen, is dikwijls sprake van de *Naam*. De God van de bijbel heeft een heel bepaalde Naam, en dat is zijn wezen. God zelf kunnen wij niet zien, niet bij ons leven. Voor ons hier op aarde geldt alleen die Naam. Al onze spirituele en mystieke zoektochten lopen dood als wij geen oren hebben naar die Naam. Want die vraagt er om *gedaan* te worden, of plechtiger gezegd: 'geheiligd'. Die Naam wordt, net als bij Mozes, uitgeroepen in ons gezicht: wees jij zoals ik ben: barmhartig, genadig lankmoedig overvloeiend van liefde en trouw, heb lief je naaste die is als jij, heb lief de vreemdeling, de weduwe, de wees. Dat is allemachtig veel. Zo waarlijk helpe ons God almachtig.

Beste aanwezigen van vanmorgen – beste Kees

Paulus zou zeggen: ‘u allen die God liefheeft en tot zijn gemeente verzamelt: genade en vrede’.

Een lange brief wordt dit niet, maar in een paar zinnen te zeggen, wat we geloven – wie kan dat? Natuurlijk moet God worden gedaan, die immers in ons werkt, zoals we hier zeggen. Als dat niet zo zou zijn, zou het in strijd zijn met het bevrijdend woord van de Schrift. Maar weten we altijd wat te doen? Daarom zou ik ook willen zeggen dat God groter is, altijd onze denkkaders voorbij en niet alleen aanpakken maar ook wat in de toekomst is verborgen... Precies zoals de godsnaam in de bijbel je telkens ontglipt. Geen status quo, maar een werkwoord. Gelukkig! het laatste nooit gezegd: *die was, die is en die zal zijn* – niet te vangen, altijd in beweging.

Geloof jij? Wat een lastige vraag. Of bedoel je misschien wat ik níet geloof?. Niet de grote zekerheden - hierboven, hierna, maar ook alsjeblieft geen God van beneden alleen, daar zijn ook goden genoeg. Niet die van een scheppingstheologie, die de hele wetenschap tegensprekt. Niet die van het verklaren – want te grote waarheden overspelen zichzelf.

Maar toch is God voor mij een stem die richting geeft. Die soms roept in mijn binnenkamer, soms van buiten: uit de wantoestanden op tv - de schoonheid van de natuur; in hoe het soms lukt in deze wereld, en soms helemaal vastloopt. Geloven is een stem van bevrijding

maar ook waardoor ik leven kan met wat ik niet weten kán, wat nog in de toekomst ligt.

En desondanks oppakken wat ik wél kan. Wij, die vorm en lichaam kregen - ik neem aan: niet voor niets.

Wij, in wie God even diep van binnen verscholen zitten kan als buitenom voorbijgaan. Ik denk dat we dichtbij onze atheïstische vrienden en vriendinnen staan, die met dezelfde zekerheden afrekenden als wij.

Als zij en wij! maar geen nieuw zeker weten inbrengen, staan we dichtbij elkaar.

Geloven-in werd steeds meer geloven-dat:

dat het leven niet vast ligt, dat het omgekeerd kan: geen oorlog maar vrede, geen dood maar leven, niet ongezien, maar tot aanschijn gebracht. Dat wij daaraan iets kunnen doen, maar het ook van een ander mogen verwachten. Dat niemand samenvalt met je levenslot van vandaag. Dat god in sterk is en in zwak en ook in wie anders gelooft.

Ik geloof dat bij ieder geloof zelfreflectie hoort, altijd je de spiegel laten voorhouden. De woorden, de beelden, je doen en je laten - God durven doden, zoals een jonge theoloog het zegt, al is dat niets nieuws en zelfs bijbels: je laten veranderen. Leven náár de toekomst, maar ook eruit.

Nu nog de goede woorden, want de taal is ook een sta in de weg. In het NT Grieks is geloven hetzelfde als vertrouwen: in de diepste duisternis, misschien wel de dood, maar ook in het leven, gemeenschap (hoe moeilijk ook). Of individu durven zijn, tegen de kudde in. In Amsterdam met al haar bevolkingsgroepen en – nog moeilijker – in deze hele wereld.

Tenslotte dit: geloven is tegenwoordig nogal ‘waar je bij kan’, wat je past. Maar het is ook wat je niet past. Hier in de Dominicus hadden we diensten over innerlijke ruimte. Ruimte die door het betreden van dit kerkgebouw al opgerekt kan worden: door de hoogte van het dak, of door wat we hier lezen, zingen of bidden met elkaar, de ontmoeting met de ander, met en zonder hoofdletter..

Toch zijn we niet alleen gemeenschap in het nu, maar ook met wie ons zijn voorgegaan. Met Noach die een ark bouwde tegen de vloed. De brief aan de Hebreëën noemt zulke voorgangers op en gebruikt geloven en vertrouwen door elkaar: Henoch, die niet hoefde sterven maar naar elders werd gebracht. Abraham die in vertrouwen ging, zonder te weten waarheen. Sara: vruchtbaar in haar ouderdom. Mozes die door zijn geloof! niet langer zich liet aanspreken als zoon van Farao en zonder garantie in de vrijheid ooit aan te komen, Egypte durfde verlaten. En in datzelfde vertrouwen trok een volk door de zee.

Zo een vreemdeling op aarde durven zijn zegt die brief, in daadkracht, vrijheid en omzien naar elkaar. En is dat alleen in de kerk? Een vriend had nog maar kort te leven. Ik geloof niets zei hij en nodigde iedereen uit voor een feest. Het had iets van dansen op een vulkaan, maar we deden het. En als voor mij iets daar zichtbaar werd was dat hoe mensen groter kunnen zijn dan wat ze treft: groter dan waar we bang voor zijn en wat we voor waar houden. Hoe lang we het nog maken, of onze tekortkomingen. Na afloop schreef ik hem hierover, het werd de opmaat van deze brief.